

Kontrole w placówkach oświatowych w zakresie bezpieczeństwa - cz. III

*(...) Nigdy nie zakładaj,
że jesteś całkiem bezpieczna*
Salla Simukka

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA

Państwowa Inspekcja Sanitarna kontroluje zadania wchodzące w obszar **zdrowia publicznego**.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985 r. (*Dz. U. z 2023r. poz.338*) Sanepid sprawuje nadzór nad warunkami, takimi jak:

- higiena środowiska
- higiena pracy w zakładach pracy
- higiena radiacyjna
- higiena procesów nauczania i wychowania
- higiena wypoczynku i rekreacji
- warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów
- warunkami higieniczno-sanitarnymi.

W ramach bieżącego nadzoru PIS jest uprawniona do kontroli placówek oświatowych w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, które dotyczą:

- higieny środowiska, a zwłaszcza wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i powietrza w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi
- utrzymania należytego stanu higienicznego nieruchomości
- warunków przechowywania i sprzedaży żywności, a także warunków żywienia zbiorowego
- nadzoru nad jakością zdrowotną żywności
- higieny pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych
- higieny procesów nauczania.

Tryb interwencyjny:

- pracownicy nadzoru sanitarnego mogą pojawić się w przedszkolu, szkole bez uprzedzenia - placówka nie musi być zawiadamiana
- jeżeli którykolwiek z członków społeczności szkolnej: pracownicy pedagogiczni, niepedagogiczni, uczniowie, rodzice uznają, że doszło do pogorszenia

warunków higieniczno-sanitarnych mają prawo zgłosić do terenowej lub wojewódzkiej stacji sanitarno-epidemiologicznej, w zgłoszonej sprawie objęta jest zasada poufności.

Planowana kontrola:

- termin kontroli jest ustalony z dyrektorem placówki
- placówka otrzymuje zawiadomienie o zamiarze wszczęcia kontroli
- kontrola powinna rozpocząć się nie wcześniej niż po upływie 7 dni i nie później niż przed upływem 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli
- jeżeli kontrola nie rozpocznie się przed upływem 30 dni, konieczne jest ponowne zawiadomienie.

Uprawnienia kontrolera:

- kontroler otrzymuje upoważnienie od Państwowego Inspektora Sanitarnego
- kontrolujący powinien:
 - a) przedstawić dyrektorowi upoważnienie do kontroli, które powinno zawierać:
 - wskazanie podstawy prawnej
 - wyznaczenie organu kontroli
 - datę i miejsce wystawienia
 - imię i nazwisko inspektora oraz numer jego legitymacji służbowej
 - oznaczenie placówki kontrolą
 - określenie zakresu kontroli
 - datę rozpoczęcia i zakończenia kontroli
 - podpis osoby udzielającej upoważnienia z podaniem jej stanowiska
 - pouczenie o prawach i obowiązkach przedstawiciela kontrolowanej placówki,
 - b) w przypadku, gdy dyrektor jest nieobecny lub nie może uczestniczyć w kontroli, zapoznać się z pisemnym upoważnieniem pracownika do reprezentowania kontrolowanej placówki,
 - c) zażądać od kontrolowanego książki kontroli i dokonać w niej stosownych wpisów.

Prawo kontrolera:

Uwaga!

Kto utrudnia lub udaremnia działalność organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, podlega karze aresztu do 30 dni, karze ograniczenia wolności albo karze grzywny (art. 38 ust.1 - UPIS)

• kontroler PIS ma prawo (art.25 ust.1 - UPIS) wstępu na teren do:

- zakładów pracy i obiektów użyteczności publicznej oraz wszystkich pomieszczeń i urządzeń wchodzących w ich skład oraz obiektów będących w trakcie budowy
- żądania pisemnych lub ustnych informacji
- wzywania i przesłuchiwanie osób
- żądania okazania dokumentów i udostępniania wszelkich danych
- pobierania próbek do badań laboratoryjnych.

Uprawnienia dyrektora placówki edukacyjnej

• podczas kontroli placówkę edukacyjną reprezentuje jej dyrektor lub inna osoba przez niego wyznaczona, która posiada pisemne upoważnienie do uczestniczenia w kontroli.

Ważne!

Dyrektor może upoważnić swojego przedstawiciela do uczestnictwa w kontroli, także w formie ustnej. Ten fakt powinien być odnotowany w protokole kontroli.

- bez względu na to, kto reprezentuje szkołę w trakcie kontroli, odbiorcą decyzji pracownika PIS jest dyrektor
- dyrektor lub wyznaczony przez niego pracownik ma obowiązek zapewnić kontrolerowi:
 - dostęp do wszelkich pomieszczeń
 - udzielenia na jego żądanie pisemnych bądź ustnych informacji
 - okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych
 - umożliwienie wezwania i przesłuchania wskazanych pracowników.

Zakres kontroli

- kontrolujący informuje o zakresie kontroli i szczegółowym przebiegu kontroli
- zakres musi być zgodny z okazanym wcześniej upoważnieniem do kontroli
- kontrolujący zapoznaje dyrektora z celem oraz zakresem przeprowadzanej kontroli
- inspektor przeprowadza czynności kontrolne. W ich trakcie ma prawo żądać udostępnienia określonych pomieszczeń, wszelkich danych, wyników badań i pomiarów oraz okazania innych niezbędnych dokumentów związanych z przeprowadzaną kontrolą:
- czynności kontrolne przeprowadzane są w godzinach pracy

• w przypadku dużej placówki i szerokiego zakresu kontroli może trwać nawet kilka dni

• kontrolujący:

- zbiera informacje
- ocenia stan techniczny i sanitarny budynku, pomieszczeń
- ocenia stan techniczny sprzętu, dokonując pomiarów
- analizuje dokumentację, w razie potrzeby pobiera próbki do badań
- ...

Protokół kontroli

• inspektor wypełnia formularze kontroli i sporządza protokół kontroli - w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach

• protokół zawiera:

- dane teleadresowe placówki edukacyjnej
- imię i nazwisko inspektora sanitarnego oraz osoby kierującej zakładem pracy
- termin kontroli wraz jej zakresem
- ogólne informacje dotyczące kontrolowanego obiektu oraz przebiegu kontroli
- opis stwierdzonych nieprawidłowości wraz podaniem naruszonych przepisów
- wykaz dokumentów załączonych do protokołu
- uwagi zastrzeżenia osób uczestniczących w kontroli
- ewentualnie informacja o nałożonym mandacie karnym

- podpisy osób kontrolujących i kontrolowanych

• kontrolujący zapoznaje dyrektora z treścią protokołu kontroli. Ponadto powinien omówić wyniki kontroli i dokonać odpowiednich ustaleń;

• inspektor sanitarny może wpisać do protokołu kontroli ewentualne doraźne zalecenia, uwagi i wnioski

• kontrolowany może również wnieść uwagi i zastrzeżenia, które powinny być odnotowane w protokole kontroli

• natomiast kontrolujący może uwzględnić bądź nie uwzględnić złożonych przez dyrektora zastrzeżeń, o przyczynach ich nieuwzględnienia powinien poinformować dyrektora

• po sporządzeniu dwóch jednobrzmiących egzemplarzy protokołu wraz z załącznikami dla każdej ze stron, a następnie po odczytaniu i omówieniu powinien być podpisany

• jeden egzemplarz protokołu kontroli powinien zostać przekazany dyrektorowi bezpośrednio po zakończeniu kontroli lub przesłany mu, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, ewentualnie powinien zostać umożliwiony odbiór osobisty.

Grzywna i mandat

- protokół kontroli przekazywany jest bezpośrednio przełożonemu kontrolującego
- w razie stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie

wymagań higienicznych i zdrowotnych właściwy inspektor sanitarny wydaje decyzję o nakazie usunięcia we właściwym terminie

- odbiorcą jest zawsze dyrektor kontrolowanej placówki edukacyjnej
- jeżeli z jakiś przyczyn dotrzymanie terminu jest niemożliwe, to dyrektor kontrolowanej placówki edukacyjnej może zwrócić się do organu administracyjnego wydającego decyzję w I instancji o zmianę wskazanej daty
- wniosek powinien być umotywowany, podparty dowodami, że zostały podjęte stosowne działania, a niemożność dotrzymania terminu jest od nich niezależna
- PIS może zmienić swoją decyzję i wydłużyć termin lub nie wyrazić zgody na inny termin po uprzednim oszacowaniu ryzyka zdrowotnego uczniów
- wówczas na taką decyzję, dyrektor kontrolowanej placówki edukacyjnej może wnieść odwołanie do organu administracyjnego II instancji
- w przypadku niekorzystnego rozwiązania, można złożyć skargę na decyzję II instancji do wojewódzkiego sądu administracyjnego zgodnie z terminami określonymi w kodeksie postępowania administracyjnego, a następnie skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego
- prawomocna decyzja organów sanitarnych podlega wykonaniu - dyrektor powinien wdrożyć zalecenia w bieżącej organizacji pracy szkoły
- w wyniku kontroli inspektor sanitarny może nałożyć mandat karny na dyrektora placówki kontrolowanej lub jego pracownika za naruszenie porządku i czystości do 1500 zł albo karze nagany, uregulowane w przepisach art. 109-117 Kodeksu wykroczeń Dz.U z 2022r. poz. 2151

BIEŻĄCY NADZÓR SANITARNY W PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH

W jaki sposób przebiega kontrola i na co dyrektorzy przedszkoli, szkół i placówek powinni zwracać uwagę? Kontrola PIP może obejmować:

• **sprawdzenie budynku szkolnego pod względem warunków zdrowotnych, w jakich przebywają uczniowie i wychowankowie, czy:**

- są dostosowania do potrzeb wynikających z niepełnosprawności
- jest odpowiednia wielkość pomieszczeń lekcyjnych, w tym wysokość pomieszczeń
- temperatura w pomieszczeniach lekcyjnych ma co najmniej 18 °C
- oświetlenie naturalne jest zapewnione z lewej strony w stosunku do tablicy
- sufity, ściany, podłogi, posadzki oraz stolarka okienna i drzwiowa są w dobrym stanie technicznym i po-

siadają funkcję umożliwiającą ich otwieranie (co najmniej 50% powierzchni)

- prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego na holu szkolnym, a nie w sali gimnastycznej
- nadmiernego zagęszczenia dzieci, uczniów w salach lekcyjnych
- braku organizacji i w tym długości przerw międzylekcyjnych na spożywanie posiłków
- jakości zdrowotnej żywności w posiłkach
- zapewniona jest ciepła i zimna woda, a ścieki odprowadzane są w sposób należyty
- ogrzewanie funkcjonuje w sposób prawidłowy oraz grzejniki centralnego ogrzewania są osłonięte i odpowiednio zabezpieczone
- w pomieszczeniach zapewniona jest wentylacja grawitacyjna lub mechaniczna
- są przeprowadzane pomiary natężenia oświetlenia sztucznego
- sprawowana jest opieka zdrowotna nad uczniami;
- szkoła posiada odpowiednio wyposażony i przepisywanych wymiarów gabinet profilaktyki zdrowotnej
- jest zaopatrzony w ciepłą i zimną wodę oraz w dozowniki z mydłem i do dezynfekcji oraz w ręczniki jednorazowe
- podłogi są wykonane z materiałów umożliwiających ich mycie i dezynfekcję.

• **higienę pomieszczeń i stanu używanego sprzętu**, zwłaszcza czy szkoły i placówki nabywają wyposażenia posiadające odpowiednie atesty lub certyfikaty, do których należą

- meble szkolne i przedszkolne: krzesła, ławki, stoliki, biurka, regały, szafy, szafki, leżaki
- sprzęt szkolny i przedszkolny: tablice, gabloty, półki, wieszaki, zabawki
- urządzenia sportowe stanowiące wyposażenie sali gimnastycznej i boiska szkolnego
- urządzenia stanowiące wyposażenie pracowni szkolnych i warsztatów szkolnych
- urządzenia stanowiące wyposażenie placów zabaw, ogródków.

Podsumowując wszystkie pomieszczenia i wyposażenia powinny być w dobrym stanie technicznym.

• **higienę pomieszczeń sanitarnych i nie tylko**

- zachowanie dostępności do urządzeń sanitarnych:
- jedna umywalka na 20 korzystających
- jedna muszla klozetowa i jeden pisuar na 30 chłopców
- jeden sedes na 20 dziewcząt
- miejsca sanitarne powinny być wyposażone w środki higieny osobistej oraz odporne na działanie wilgoci
- posadzki w holach, korytarzach i łazienkach powinny być zmywalne i nieśli. W celu zapobiegania i uchronienia przed niebezpieczeństwem stosuje się znaki, tablice informacyjne, ostrzegawcze

• **właściwe zastosowanie zasad ergonomii** stanowisk pracy dzieci, uczniów:

- odpowiednie oznakowanie ławek i krzeseł
- odpowiednie urządzenie pracowni komputerowej np. ochrona przed nasłonecznieniem

• prawidłowe odległości między sąsiadującymi monitorami oraz między uczniem a tyłem sąsiedniego monitora:

• **higieny umysłowej dzieci i uczniów** może dotyczyć:

- nierównomiernego rozłożenia zajęć, lekcji zarówno pod względem liczby godzin i stopnia trudności przedmiotów

- nierozpoczynania zajęć o stałej porze

- łączenia przedmiotów w bloki

• **przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego pod względem bhp**

- pracownie szkolne są wyposażone w regulaminy bhp, które znajdują się w widocznym i łatwo dostępnym miejscu

- substancje chemiczne użytkowane w szkole przez pracowników obsługi i nauczycieli posiadają aktualne karty charakterystyk substancji chemicznych i ich mieszanin

- maszyny i urządzenia są odpowiednio zabezpieczone przed urazami spowodowanymi przez:

• działanie substancji szkodliwych

• hałas niezgodnym z normami

• porażenie prądem

• wibracje i promieniowanie

- uszkodzone maszyny i urządzenia są odpowiednio oznaczone i zabezpieczone przed dalszym użytkowaniem

- uczniowie i wszyscy pracownicy i uczniowie zostali przeszkoleni w zakresie bhp

- nawierzchnia boisk, dróg, przejść równa i utwardzona

- otwory kanalizacyjne i studzienki odpowiednio zabezpieczone przed uszkodzeniem

- pamiętać o regularnej wymianie piasku w piaskownicach i odpowiednim zabezpieczeniu przed zanieczyszczeniem odchodami zwierzęcymi

- pojemniki z odpadami w dobrym stanie sanitarnym, higienicznym i technicznym oddalone są co najmniej 10 m od okien i drzwi placówki edukacyjnej oraz 3 m od linii granicznej ze sąsiednim terenem

- znaki, tablice informacyjne, ostrzegawcze stosuje się również w przypadku palenia tytoniu i monitoringu.

PRZYKŁADOWE NAJCZĘSTRZE UCHYBIENIA

Nieprawidłowości	Skutki
Higiena osobista	
• zbyt mała liczba urządzeń sanitarno-higienicznych w stosunku do liczby uczniów • nieczynne lub niedostępne natryski do umycia się po zajęciach wychowania fizycznego • brak środków higienicznych w toaletach i kabinach udostępnionych (mydło, papier toaletowy ręcznik papierowy) • brak ciepłej wody w sanitariatach uczniowskich.	• nieprzestrzeganie higieny osobistej przez uczniów • większa częstotliwość chorób przenoszonych poprzez brudne ręce • zaniedbanie realizacji przez szkołę funkcji wychowawczej • unikanie przez uczniów załatwienia potrzeb fizjologicznych w szkole, co prowadzi do zaburzeń zdrowotnych.
Czystość i porządek	
• zakurzone pomieszczenia • brudne toalety uczniowskie • woda lub inne środki nieczystości zalegające w pomieszczeniach • kurz, nieczystości na terenie i wokół budynku przedszkolnego, szkolnego - place zabaw, ogródki, boiska, ciągi komunikacyjne.	• większa liczba uczniów z aktywną alergią, w tym z astmą • większa liczba zachorowań na choroby przenoszone drogą kropelkową • ogromny wzrost zachorowań na choroby zakaźne • unikanie przez uczniów załatwiania potrzeb fizjologicznych w szkole.
Wychowanie fizyczne	
• uczniowie ćwiczą na korytarzach i w innych nieprzystosowanych pomieszczeniach.	• większa absencja na lekcjach wychowania fizycznego • więcej alergii spowodowanej przez kurz • niewietrzenia korytarzy, sali gimnastycznej, szatni.
Atesty i certyfikaty	
• niekorzystanie z certyfikowanego sprzętu sportowego • brak możliwości pozostawienia w szkole części podręczników i przyborów szkolnych.	• większe ryzyko urazów • odpowiedzialność cywilna dyrektora w razie wypadku spowodowanego złym stanem mebli lub sprzętu sportowego • zjawiska przeciążonych tornistrów i jego wpływu na zdrowie ucznia.

Ergonomia stanowiska pracy	
• niewłaściwe zestawienie mebli edukacyjnych • brak pomiaru i niedostosowanie mebli do wysokości ciała.	• zmniejszenie koncentracji uwagi • zwiększenie liczby zniekształceń klasycznych układu ruchu • występowanie bólu pleców, głowy, karku, napięcia w ramionach, problemu ze wzrokiem.
Higiena pracy	
• brak codziennego nawyku wietrzenia sal lekcyjnych na każdej przerwie.	• zmniejszenie efektywności podczas wykonywania zadań • obniżenie koncentracji uwagi.
Rozkład zajęć	
• nierównomierne obciążenie zajęć edukacyjnych w poszczególnych dniach tygodnia • zmianowy system nauki.	• zmniejszenie percepcji ucznia ze względu na zmęczenie.
Substancje chemiczne i mieszaniny	
• przeterminowane substancje chemiczne • brak stosowania kart charakterystyk substancji chemicznych i ich mieszanin do użytku codziennego przez pracowników niepedagogicznych szkoły.	• zwiększenie ryzyka zatruc, poparzeń, pożarów.

PODSTAWA PRAWNA:

- Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (*tekst jedn.*: Dz.U. z 2023r., poz.338)
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016r. Prawo oświatowe (*tekst jedn.*: Dz.U. z 2023 r., poz. 9002)
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (*tekst jedn.*: Dz.U. 2023 r., poz. 775)
- Ustawa z dnia 20 maja 1971- kodeks wykroczeń(*tekst jedn.*: Dz.U. z 2022r., poz. 2151)
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (*tekst jedn.*:Dz.U. 2018 poz. 646)
- Rozporządzenie prezesa rady ministrów z dnia 17 października 2002 r. w sprawie nadania funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (*tekst jedn.*: Dz.U. z 2020 r., poz. 1604)
- Rozporządzenie MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (*tekst jedn.*: Dz.U. z 2020 r., poz. 1604)

NETOGRAFIA:

- <https://www.portaloswiatowy.pl/analizy-i-interpretacje/gdy-inspekcja-sanitarna-stwierdzi-nieprawidlowosci-w-szkole-...-17762.html>
- <https://www.monitorszkoly.pl/arttykul/kontrola-sa-nepidu-w-szkole>
- <https://www.gov.pl/web/psse-tczew/zadania-sekcji>
- <https://www.gov.pl/web/psse-nowy-sacz/sekcja-nadzoru-higieny-dzieci-i-mlodziezy-oraz-oswiaty-zdrowotnej-i-promocji-zdrowia>
- https://biuletyn.lublin.eu/gfx/jednostki/userfiles/_public/szkola-podstawowa-nr-52-im-marii-konopnickiej-w-lublinie/kontrola/kontrola-zewnetrzne/2021-kontrola/protokol
- https://zs3.bip.edukacja.rybnik.eu/files/protokl_kontroli_2.pdf